

Stockholm 30 juli 2025

Remissvar: Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända, SOU 2025:35

Arbetsmarknadsdepartementet har gett Akademikerförbundet SSR möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande via Saco.

Förslaget i korthet:

Den nuvarande bosättningslagen med tillhörande förordningar ska upphöra att gälla och ersättas av lagen och förordningen om etableringsboende för vissa nyanlända (etableringsboendelagen och etableringsboendeförordningen).

Etableringsboendelagen och etableringsboendeförordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Bestämmelserna om anvisningsförfarandet och rätten till etableringsboende ska dock tillämpas först från och med den 1 januari 2027.

Akademikerförbundet SSR:s yttrande:

Övergripande synpunkter

Akademikerförbundet SSR anser att det finns goda förslag i denna utredning, men noterar att den läggs i en kontext av många utredningar inom området utan adekvata konsekvensanalyser av dem alla samlat.

Vår erfarenhet är även att ansvarstagandet för asylmottagande är väldigt ojämnt fördelat över landet. Förslagen hanterar det i flera avseenden, men vi noterar att utredningen inte föreslår sanktioner mot den kommun som inte fullgör sina skyldigheter. Det anser vi borde finnas när vi har ett nationellt åtagande för asylmottagande som innebär att alla kommuner ska medverka till att det åtagandet uppfylls.

Särskilda synpunkter:

Bostadssituationen och förekomsten av områden med problem kopplat till utanförskap ska påverka fördelningen

Akademikerförbundet SSR avstyrker förslaget.

Bostad är ett nödvändigt men inte tillräckligt villkor för god etablering och integration för nyanlända. Faktorer som resurser i skola, socialtjänst, utbildningssystem mm är också avgörande. Generellt anser vi att goda arbetsmarknadsförutsättningar är den viktigaste faktorn för god etablering och integration. Det är långt ifrån alltid som goda arbetsmarknads- och utbildningsförutsättningar sammanfaller med goda bostadsförutsättningar. Snarare är det motsatta vanligt. Förslaget kan därmed leda till att asylsökande anvisas till kommuner med goda bostadsförutsättningar, men dåliga arbetsmarknads- och utbildningsförutsättningar. Det vore kontraproduktivt för målet även om vi sympatiserar med utredningens ambition att avlasta kommuner med få lediga lägenheter och omfattande problem med utanförskapsområden.

Kommunerna ges möjlighet att önska hur många nyanlända de ska ta emot

Akademikerförbundet SSR tillstyrker delvis förslaget

Akademikerförbundet SSR anser dock inte att förslaget om kommuntak är bra. Vill kommuner ta emot fler asylsökande ska de ha möjlighet till det.

Det är även av största vikt att den statliga ersättningen till kommuner höjs så att den motsvarar de faktiska kostnaderna, vilket inte är fallet idag. Fördelningstalen behöver även beakta de kommuner som har mottagnings- och återvändandecenter.

De förändringar som föreslås bör vara utformade så att kommunerna får en rimlig kostnadsersättning, inte bara för det initiala mottagandet utan även för andra merkostnader som till exempel ökad belastning på försörjningsstödet samt ansvar för att erbjuda boende även efter etableringsboendet.

Migrationsverket beslutar om kommunalt

Akademikerförbundet SSR tillstyrker förslaget.

Ett stärkt barnperspektiv

Akademikerförbundet SSR tillstyrker förslaget.

Framför allt tillstyrker vi förslagen att ärenden som inkluderar barn ska ha förtur vid anvisningar, samt att kommuntalen får överskridas om det är nödvändigt för att kunna beakta barnets bästa.

Arbetsförmedlingen ska kartlägga kvotflyktingar innan anvisning och i vissa fall föreslå lämpliga anvisningskommuner

Akademikerförbundet SSR tillstyrker förslaget.

Det är välkommet att se att förslaget utgår ifrån att de nyanlända innehar kompetenser som är värda att se och ta tillvara på svensk arbetsmarknad. Denna möjlighet borde gälla även för andra asylsökande än kvotflyktingar. Ett förslag borde snarast utredas som innebär att alla vuxna asylsökandes utbildning, kompetens och arbetslivserfarenhet kartläggs i den initiala delen av mottagandet och påverkar kommunplacering och erbjudna åtgärder i form av tillgång till kompletterande utbildning, praktik, validering med mera. Detta bör vara ett uppdrag som ligger såväl på Arbetsförmedlingen som på berörd kommun, inte minst med tanke på det omfattande utbildningsansvar som åligger kommuner. Denna kartläggning bör integreras på lämpligt sätt med den kartläggning som görs inom Etableringsprogrammet.

Kommunerna ansvarar för att ordna ett etableringsboende

Akademikerförbundet SSR tillstyrker förslaget.

Det är dock av vikt att en viss boendestandard garanteras, inte minst för barnfamiljer. Kommuner ska inte, till exempel, kunna erbjuda tältboende ens för kortare perioder. Vi tillstyrker även speciellt förslaget att det inte går att fullgöra sin skyldighet genom att ordna etableringsboende i annan kommun.

Nyanlända har rätt till etableringsboende i 36 månader

Akademikerförbundet SSR avstyrker förslaget.

Något av det viktigaste för en god etablering på arbetsmarknaden och integration i samhället är ett stabilt boende. Ständiga uppbrott och flyttar försvårar såväl skolgång för barn som arbetsmarknadsinträde för vuxna. Tre år är en relativt kort tid för att etablera sig på ordinarie bostadsmarknad. Inga storstadskommuner har till exempel kötid under tre år. Det är av värde att kommuner har ett ansvar att stödja boendesituationen efter tre år. Det stödet bör konkretiseras samt vara lika över hela landet. Akademikerförbundet SSR anser att förslaget bör utformas på ett sätt som ger mer långsiktighet och stabilitet.

Rätten till etableringsboende är villkorad och kan upphöra i förtid

Akademikerförbundet SSR avstyrker förslaget.

Akademikerförbundet SSR anser att förslaget är okänsligt för faktorer som ofta sammanfaller med bristande deltagande i olika arbetsmarknadsåtgärder som Etableringsprogrammet, jobb- och utvecklingsgarantin med flera. Faktorer som kan spela in är tex kvinnors betydligt större ansvarstagande för familj och barn, asylsökandes ohälsa och språksvårigheter. Att faktorer utanför individens kontroll ska avgöra rätten till boende är feltänkt. Incitamenten för deltagande i arbetsmarknadsinsatser förstärks inte av detta förslag, dvs att bli av med sitt boende, vilket är väldigt ingripande. Behövs ytterligare incitament, vilket vi är tveksamma till, är ekonomiska sådana att föredra.

Förslaget är även otydligt och oklart om en hel familj skulle kunna vräkas för att en person inte deltar i tex Etableringsprogrammet eller för att en individ betar sig så att en hyresrätt skulle kunna förverkas med stöd av jordabalken. Vi anser inte att kollektiv bestraffning är rättssäkert eller lämpligt, inte heller i asylmottagandet rörande rätt till boende. Vi har svårt att se hur hemlöshet för enskilda asylsökande gynnar arbetslivet eller samhället i stort.

Heike Erkers
Förbundsordförande

Ursula Berge
Samhällspolitisk chef